

МОДЕРНІЗАЦІЯ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Шкоба В. А.

*заслужений працівник освіти України,
завідувач відділення музичного мистецтва та фізичної культури,
старший викладач кафедри диригентсько-хорових дисциплін
та постановки голосу
Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради
м. Луцьк, Україна*

Сучасний етап історичного розвитку педагогічної науки супроводжується докорінними трансформаційними процесами, поява яких зумовлена впливом низки об'єктивних зовнішніх та внутрішніх факторів, головними серед яких є пандемія коронавірусної хвороби COVID-19, повномасштабна війна на територіях України, наслідки світових економічних, геополітичних та глобалізаційних криз.

Сфери освіти, мистецтва та культури беззаперечно є одними з пріоритетних галузей суспільного життя, адже високий якісний рівень їхнього провадження забезпечує подальший розвиток людства, гарантує наявність науково-технічного прогресу, адаптує соціум до новітніх викликів та умов існування.

Буремні часи військової агресії, які випали сьогодні на долю кожного українця довели, що культура та мистецтво є одними з надважливих елементів національної ідентичності, які формують світогляд людини, впливають на її свідомість, допомагають вирівняти морально-психологічний стан, визначають ментальні кордони, ідентифікують Україну в світовому соціокультурному просторі.

Музична освіта дітей та юнацтва передбачає їхнє безперервне спілкування з музикою, в процесі якого відбувається знайомство з багатого спадщиною музичного мистецтва, освоєння його морально-естетичного змісту, набуття навичок, які забезпечать успішну творчу діяльність, сприятимуть самовираженню та саморозвитку [3, с. 5].

Зважаючи на це, майбутнього вчителя музичного мистецтва закладу загальної середньої освіти варто розглядати як одного з носіїв української культури та національної ідентичності, елементи якої він, в свою чергу, передаватиме наступним поколінням, тим самим забезпечуючи здійснення відповідної навчально-виховної мети. Саме тому проблеми їхньої фахової підготовки, у системі якої диригентсько-хорова посідає одне з провідних місць, є надзвичайно актуальною, адже

традиційні підходи до організації вищої освіти не є пристосованими до умов сьогодення.

Етапи еволюційного розвитку диригентсько-хорової підготовки студентів, основи формування диригентсько-хорової техніки, зміст їхньої фахової підготовки ставали предметом досліджень багатьох вітчизняних науковців, педагогів-практиків, провідних хормейстерів та музикознавців, серед яких М. Колесса, К. Пігров, А. Мархалевський, А. Авдієвський, П. Муравський, А. Мартинюк, М. Бурбан, Г. Карась, А. Козир, Л. Ярошевська, А. Лашенко, О. Бенч-Шокало, Ю. Пучко-Колесник, Н. Селезньова, Т. Смирнова, А. Болгарський, А. Растрігіна, С. Світайло, Л. Костенко, Л. Шумська, О. Коломоєць, Я. Кириленко, С. Горбенко та багато інших.

Фахова диригентсько-хорова підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва в закладі вищої освіти забезпечується відповідними обов'язковими та вибірковими (за вільним вибором студента чи закладу освіти) компонентами, до яких належать хорове диригування, хоровий клас, хорознавство, практична робота з хором, постановка голосу, основний музичний інструмент.

Протягом періоду свого навчання студенти опановують основи диригентсько-хорової мануальної техніки, працюють над хоровими партитурами, вдосконалюють власний рівень виконавської майстерності (вокальної та інструментальної), знайомляться з практичними методами та новітніми формами роботи з вокально-хоровим колективом, практикують свої професійні вміння та навички у навчальних студентських хорових колективах, що функціонують на базі кожного закладу фахової передвищої та вищої освіти.

Окрім цього, вони мають змогу здійснювати практичну підготовку в закладах дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти, в яких вивчають специфіку роботи з дитячими вокально-хоровими колективами, формують відповідний виконавський репертуар, а також оволодівають управлінськими навичками хормейстера та керівника, які необхідні їм для успішного здійснення подальшої професійної діяльності.

Проте варто зазначити, що сьогодні окрім музично-теоретичної та практичної підготовки, вагомого значення набуває процес формування у студентів особистісно-орієнтованих якостей, які будуть спрямовані на забезпечення процесів комунікації між усіма учасниками колективу з урахуванням індивідуальних потреб кожного, організації та функціонування хорового колективу, здійснення його концертної та конкурсно-фестивальної діяльності. Це потребує належної психологічної готовності майбутнього хормейстера, розвитку його управлінських та лідерських якостей, формування власного стилю спілкування, що базуватиметься на принципах толерантності, взаємоповаги, емпатії та субординації.

Цей напрямок наукових досліджень набуває популярності серед сучасних науковців та педагогів-практиків, зокрема А. Мартинюк зазначає, що диригування як процес керування колективом виконавців передбачає високий ступінь організаторських здібностей диригента. Важливою умовою його професійної діяльності є оволодіння технологією керування та її психологічними механізмами. Організаторські здібності диригента проявляються в умінні розумно та ефективно використовувати репетиційний час. В цей період найбільш повно виявляються такі якості диригента як спостережливість, гнучкість інтелекту, ініціативність, творча уява, вимогливість у поєднанні з тактовністю, знання індивідуальних психологічних особливостей людей і таке інше. Організаційна робота в різноманітні своїх форм, передуючи концертному виступу, має своєю основною метою створення у виконавців піднесеного творчого настрою, високохудожнє виконання музичних творів [2, с. 14-15].

Наявність кваліфікованого керівника, який здатний забезпечити високий рівень виконавської майстерності творчого (вокально-хорового) колективу – є запорукою його успішного функціонування. Задля вдалої реалізації цього завдання керівник повинен володіти організаторськими, педагогічними та музичними вміннями, серед яких наявність організаторських – це необхідна умова для об'єднання спільною метою людей різного віку, освітнього рівня, культурного розвитку та вподобань. Він повинен виховувати любов до музики, формувати музичний смак, розвивати художні інтереси та створювати у колективі творчу атмосферу, володіти відповідним рівнем диригентсько-хорової підготовки, методикою роботи з вокально-хоровим колективом. Окрім цього – бути цікавою та всебічно розвиненою особистістю, яка розбирається у соціокультурному просторі, вміє працювати з людьми на засадах взаємної поваги, розуміння, емпатії, тощо [1].

Як бачимо, система фахової диригентсько-хорової підготовки здебільшого базується на сталих національних традиціях, якісному рівні виконавської майстерності, а також систематизованому хормейстерському досвіді яскравих, провідних її представників. Проте з огляду на умови сьогодення зміст цієї підготовки потребує процесів реорганізації та модернізації, які сприятимуть формуванню відповідних професійних та особистісних якостей та навичок.

Задля того, аби майбутній вчитель музичного мистецтва відповідав сучасним вимогам ринку праці, актуальним запитам роботодавців та стейкхолдерів, був достатньо кваліфікованим та конкурентоспроможним фахівцем необхідно забезпечити належний рівень надання освітніх послуг у закладах фахової передвищої та вищої освіти.

Література:

1. Альпакова Ірина. Довідник хормейстера. Канів: Склянка Часу/Zeitglas, 2020. 94 с.
2. Мартинюк А. К. Диригентсько-хорова виконавська майстерність майбутнього вчителя музичного мистецтва: навчальний посібник. Переяслав (Київ обл.): Домбровська Я. М., 2023. 232 с.
3. Сбітнева Л. М. Розвиток системи музично-естетичного виховання дітей і молоді в Україні (друга половина ХХ століття): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Київ, 2016. 360 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-390-6-90>

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ: ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ХОРОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Ярмолюк О. В.

*викладач циклової комісії методики музичної освіти
та вокально-хорової підготовки*

*Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради
м. Луцьк, Україна*

Ретроспектива провадження освітньої діяльності, становлення мережі закладів вищої освіти, формування системи фахової підготовки здобувачів освіти в Україні впродовж свого історичного розвитку зазнали чимало трансформацій через низку об'єктивних (історичних, геополітичних, соціальних) причин. Новітня віха історії розвитку освітньої галузі не є винятком: пандемія коронавірусної хвороби COVID-19, економічні, геополітичні та глобалізаційні світові процеси, криваве повномасштабне вторгнення на території нашої держави – беззаперечно сколихнули традиційну консервативну систему освіти, проте разом із цим стали поштовхом до пошуків новітніх інноваційних форм, методів та прийомів роботи.

Головним завданням сучасного закладу фахової передвищої та вищої освіти, що виступає повноправним суб'єктом економіки, є підготовка професійного фахівця, який буде конкурентоспроможним на ринку праці. Оскільки світ навколо нас змінюється з шаленою швидкістю – змінюються і вимоги роботодавців та стейкхолдерів до майбутніх випускників. Організація навчально-виховного процесу, забезпечення якості надання освітніх послуг, функціонування мережі закладів освіти в Україні, формування стратегії їхнього розвитку сьогодні можливі